

INDISKA BERÄTTELSER DEL 1

GUD I ALLT

Av Tove Jonstoj

Uppläsning av Cecilia Frode

TOVE (prata)

I den här serien ska vi presentera några av hinduismens mest kända berättelser i form av radiopjäser och uppläsningar. Hur elefantguden Ganesha fick sitt huvud, hur gudarna besegrade demonerna när världen skapades, om kärlek som är så stark att den lurar både speldjävulen och döden - ja, allt detta och mycket mer ska vi berätta om. Det här första, och även det sista, programmet handlar om hinduismens heliga skrifter - i dem finns några av världens äldsta texter om de eviga frågorna om gud, själen och om hur man ska leva sitt liv för att vara en bra människa.

NIXSAN

De här olika gudarna, man behöver inte tro på alla, man kan ju välja en som man tycker känns bra, så kan man tro på den

TOVE (prata)

Nixsan bor i Stockholm, han går i högstadiet och är hindu. Hinduismen har många olika gudar. Vissa dyrkar bara en, andra flera.

TOVE

Hur är det i din familj, har ni några speciella gudar som är viktiga för er?

NIXSAN

Nej hos oss är alla lika viktiga.

TOVE

För dig då?

NIXSAN

Det är väl Ganesha. Men det finns de som tycker kanske Vishnu är viktigare och då är väl Vishnu större för dem. Ganesha är en elefant med många armar. Han sitter med många smycken.

TOVE

Varför gillar du honom?

NIXSAN

Jag tycker han har det man behöver tro på.

TOVE

Tycker du att din tro har hjälpt dig?

NIXSAN

Ja. Jag kanske bad om att jag ska vinna nån hockeymatch - och det hände.

TOVE

Nixsans största intresse är hockey och ibland ber han Ganesha om hjälp att vinna. På nåt sätt är det som om Ganesha alltid finns med Nixsan. En hindu kan be var han eller hon vill. Man måste inte gå till ett tempel. Man kan lika gärna be i ett omklädningsrum. Nixsan tycker att det fungerar att be till Ganesha.

NIXSAN

Så det sitter ihop. Det jag tror på går i uppfyllelse.

TOVE

Kan man säga att det finns en stark kraft i ditt liv?

NIXSAN

Ja det kan man säga.

TOVE

Så medan du går på... var det sex hockeyträningar i veckan? Och skolan? Och gör du fler saker på fritiden också?

NIXSAN

Jag spelar musik också, men det gör jag på helgerna, hemma.

TOVE

Har du med dig din tro vad du än gör?

NIXSAN

Ja

TOVE

Och om ni vinner matchen?

NIXSAN

Då tackar jag honom. Och så ber jag en extra bön.

TOVE

Händer det att du går till templet?

NIXSAN

Ja det gör jag. Där är det fridfullt. Där är det tyst och det är skönt att vara där.

TOVE

Har du kompisar där?

NIXSAN

Ja det har jag.

TOVE

Så när du kommer in i templet och det är många människor där, tittar du vilka som är där och så?

NIXSAN

Ja det gör jag. Och så sätter jag mig bland dem. Innan det börjar så snackar vi lite. Sen måste vi vara tysta och be.

/klocka klingar. Sorl från templet/

TOVE (prata)

Det här är ljud från ett hinduiskt tempel i södra Stockholm. Det är fredagskväll och folk kommer hit efter skolan och jobbet. Innan vi går in i salen tar vi av oss våra skor. Rummet är stort som en gymnasal. Det

står många små tempel utställda i det. Varje tempel är helgat åt en gud. Ganesha är den huvudsakliga guden här men många andra tillbeds också.

/ljud från templet/

Prästerna har små klockor som de plingar med och de läser ur heliga skrifter. Texten är på språket sanskrit. Alla förstår inte sanskrit men det viktiga är ljudet, hur tonerna och vibrationerna låter.

/ljud från templet/

Det är ljudet av texterna och känslan av att stå där tillsammans och lyssna som är det viktiga. Vi går fram till ett tempel i taget och står tillsammans lyssnar. Jag frågade Nixsan vad han brukar tänka på då.

NIXSAN

Jag tänker inte så mycket. Jag bara ber för varje gud. Man går runt, till en och en, och så öppnar de en gardin och så ber man.

TOVE

Vad är det du ber om?

NIXSAN

Att alla ska må bra, att inget ont ska hända nån.

TOVE (prata)

Hinduismen har enormt många skrifter. Ingen skulle kunna läsa allt, inte ens om man satte sig på en gräsplätt i skogen och bara läste resten av sitt liv.

Allra heligast är Veda-skrifterna. Länges ansågs det fel att skriva ned dem, så under många tusen år har människor lärt sig dem utantill ord för ord, klang för klang, ljud för ljud, och fört dem vidare.

Man kan lyssna på dem på olika sätt. Man behöver inte förstå allt. Den här texten som vi snart ska höra handlar om en grundtanke i hinduismen - att hela världen har en enda gemensam själ - världssjälen eller brahman. Brahman är allting och den tar aldrig slut. Texten handlar också om "Om", det allra första ljudet - ljudet som allting börjar med. Om, tänker hinduerna, är ett ljud som innehåller allt och därför hör ihop med världssjälen, Brahman.

MAGNUS KREPPER /läser ur en upanishad/

Om: denna stavelse är hela världen. Den förklaras såhär: det förflutna, det nuvarande och det tillkommande är endast Om, och vad övrigt är, bortom dessa tre tider, är också endast Om, ty allt detta är brahman. Detta själv är brahman.

Detta väldiga, ofödda själv är utan ålderdom och utan död, odödligt, utan fruktan: brahman, ty brahman är utan

fruktan.

[ur Mandukya-upanishaden]

TOVE (prata)

Hinduerna tänker sig att världen skapas om och om igen. Allting går runt. När vi dör återföds vi. Även själva världen dör och föds, dör och föds. I en av de många skapelseberättelserna förklaras det såhär: När guden Vishnu sover finns inte världen, så fort han vaknar skapas den.

/havsvåg/

CECILIA FRODE

/läser **Hur världen skapades igen**, en skapelseberättelse om Om, Vishnu och Brahma/

När världen går under finns bara ett stort hav kvar, havets vågor skvalpar upp på en strand som heter ingenting I havet slingrar sig oändlighetsormen, en svart kobra.

Hela tiden är det natt. Ovanpå oändlighetsormen, ihopkrupen nära huvudet, ligger Vishnu (världarnas härskare). Han sover och drömmer och svettas. Havet blir svett-havet. Efter 2000 miljoner år av natt blir det morgon igen. Vishnu ligger där i svetten. Nu vaknar han snart. Ur hans navel börjar det sakta växa en enda tunn lotusstjälk. Lotusstjälken slutar med en lotusblomma som sakta öppnar sig.

Inuti blomman sitter en liten, liten figur, nästan som

ett barn. Detta är Brahma.

Brahma gäspar och sträcker lite på sig och tittar sig omkring med stora runda ögon.

- Oj vad tomt det var här! Tänker han. "Ingenting finns"

För honom är allting nytt och främmande nu. Och kanske också lite ensamt.

Plötsligt känner han att något vill komma fram, upp ur halsen Det är något som vill sägas. Han öppnar munnen. Det kommer ett långsamt, runt ljud.

"Oooooooooom", det kommer igen, "ooooooooom", och igen "ooom" (våldigt länge den här gången).

Det är det första ljudet. Om-ljudet. Och det är det som får världarna att växa igen.

Därför kan man säga att Brahma skapade hela den här världen, och de andra världarna också för den delen. Alla planeter, solen, alla andra solar och universa som finns i hela rymden. Och alla pyttesmå insekter också och växterna förstås.

Fast egentligen var det bara det att Vishnu, härskaren över alla världar, hade sovit för länge, svettats för mycket och helt enkelt hade lust att vakna igen.

TOVE (prata)

Alla texterna utom skapelseberättelsen vi just hörde är hämtade ur Upanishaderna. Upanishad betyder ungefär sitta ner bredvid. Kanske för att människor har satt sig ned nära för att lyssna på dem som kan dem utantill

och berättar dem. Det kan också betyda att texterna sätter stora och små tankar nära varandra.

Allt som lever, varje liten myra, har en själ, tänker hinduerna, men så finns också den stor själen, världssjälen. Vår egen själ kallas atman. När man dör går ens atma vidare till en ny kropp. Atman är som ett tyst vittne inom oss. Vår själ som ser och hör allt.

MAGNUS KREPPER /läser ur en upanishad/

En hundradel av ett hårstrås spets

delad i hundra delar:

så stort är det levande självet - vet detta -
och ändå tar det del av oändligheten.

Det är varken kvinna eller man,
inte heller ett mellanting:

vilken kropp det än antar,
följer det den kroppen."

[ur Taittirīya-upaniṣaden 2.9, 3.1]

TOVE (prata)

Världens själ och vår egen själ hör ihop, menar hinduer. Men det kan ta många liv innan man förstår det. De tänker att man har möjligheten att leva så att man blir lite klokare för varje liv. Man skalar av sig lager efter lager av vilja och okunskap och till slut når man insikten att ens egen själ och världens själ, är samma sak. Då, tänker de, att människan till slut har nått sitt mål och befriats. Det lilla och det stora

hör ihop.

CECILIA FRODE/läser ur en upanishad/

Detta är mitt själv inuti hjärtat, mindre än ett risgryn, ett korngryn, ett senapsfrö, ett hirsgryn eller

en hirskärna; detta är mitt själv inuti hjärtat, större än jorden, större än skyn, större än himlen; det är större än alla dessa världar.

[ur Chāndogya-upaniṣaden]

Liksom alla ekrar är fästade i vagnshjulets nav och fälg, så är också alla varelser, alla gudar, alla världar, alla sinnen och alla själv fästade i självet.

[Ur Brihadaranyaka-upanishaden]

TOVE (prata)

Det här var det första programmet i serien Indiska berättelser. Uppläsningar av Cecilia Frode och Magnus Krepper. Skapelseberättelsen är översatt och bearbetad av Anna-Pyja Sjödin. Alla andra översättningar av Martin Gansten. Tekniker är Hasse Jonsson. Musik av Jerry Johansson. Jag heter Tove Jonstoj. Vill du veta mer om Indiska berättelser, gå in på www.ur.se.